

Oslo, 10. mars 2014

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

INNSPILL TIL DEN KOMMENDE ENERGIMELDINGEN

Innledning og hovedbudskap

Vi takker for invitasjon til oppstartsmøte og for muligheten til å komme med innspill til den kommende energimeldingen. Naturvernforbundet ser på denne som en gylden mulighet til å se hele Norges olje- og energipolitikk under ett.

Hvert år utrykkes om lag 1000 plante- og dyrearter, som forsvinner for all tid. Konsekvensene av dette tapet er formidable. Det reduserer naturens evne til å opprettholde livsviktige funksjoner. Sammen med trusselen om menneskeskapte klimaendringer er dette to av de største utfordringene verden står foran. Energimeldingen må bidra til å løse begge utfordringene, ikke forsterke dem. Vi håper derfor vi får en helhetlig energimelding som viser veien til lavutslippssamfunnet og angir hvordan Norge skal bidra til at 2-gradersmålet nås, samtidig som vi ivaretar vår naturarv.

Meldingen må sette konkrete mål for redusert oljeutvinningstempo og vise hvordan den frigjorte energien fra energisparing og energieffektivisering samt Norges øvrige kraftoverskudd kan brukes til å gi store kutt i utslippene av klimagasser.

Virkemidler som fremmer energieffektiviseringstiltak må stå sentralt i meldingen. Det må videre redegjøres for hvilke endringer som trengs i dagens lovgiving, avgiftssystem og andre prosesser for at Norges energipolitikk skal bidra til å innfri klimamålene samt kutte utslipp og ta vare på naturen både nasjonalt og internasjonalt.

Presset på naturen gjennom stadig nye utbygginger må reduseres og videre utbygging av fornybar energi må skje på en måte som ivaretar hensynet til miljø, friluftsliv og landskap i langt større grad enn tilfellet er i dag.

Det er forståelig at meldingen ikke kan gå i dybden i alle sektorer, men den må drøfte viktige prinsipper og angi mål som er førende for den etterfølgende sektorpolitikken (blant annet for ny Nasjonal transportplan).

Naturvernforbundet ber om at følgende fire tema inkluderes i energimeldingen:

1. Langsiktige mål for nedtrapping av norsk olje- og gassvirksomhet
2. Ambisiøse mål om energieffektivisering, med tidsbestemte sektorvise mål
3. Plan for utfasing av fossilenergibruk, med tidsbestemte sektorvise mål
4. Fornybar energiproduksjon uten store naturkonsekvenser

Langsiktige mål for nedtrapping av norsk olje- og gassvirksomhet

En grunnleggende mangel ved dagens energi- og klimapolitikk er tiltak overfor Norges største forurensere, olje- og gassindustrien. For at verden skal nå 2-gradersmålet, må over 4/5 av de kjente fossile energikildene bli liggende. Basert på Oljedirektoratets anslag over ressursene som er igjen på norsk sokkel, finner vi at dersom all olje og gass tas opp og brennes, oppstår det utslipp på nærmere 20 000 millioner tonn CO₂-

ekvivalenter. Dette er 350 ganger så mye som Norges årlige utslipp av klimagasser. I tillegg fører de massive oljeinvesteringene til at andre næringer blir fortrent.

Naturvernforbundet mener derfor at det ikke er forsvarlig å åpne nye områder for olje- og gassleting og ber om at det lages en nasjonal omstillingsplan for utfasing av petroleumsindustrien.

Naturvernforbundet er mot bruk av kraft fra land til olje- og gassinstallasjonene. Vi frykter dette bidrar til å forlenge olje- og gassalderen. I tillegg vil det få store konsekvenser for naturen gjennom en enda sterkere utbygging av nye kraftlinjer. Dessuten er det redusert olje- og gassutvinning som må til for å unngå faren for ødeleggende klimaendringer. Utslippsreduksjonen nasjonalt som følge av elektrifisering er minimal i forhold til de store utslippene som genereres globalt når oljen og gassen brennes. Som et eksempel kan nevnes at forbrenning av all olje og gass som er funnet på Utsirahøyden, vil gi utslipp på over 1000 millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

Energimeldingen må:

- Sette langsiktige mål for nedtrapping av norsk olje- og gassvirksomhet
- Legge en plan for avvikling av norsk petroleumssektor og nedlegging av kullutvinning på Svalbard
- Ikke åpne nye områder eller legge til nye blokker for olje- og gassleting på norsk sokkel
- Verne sårbare og verdifulle havområder mot olje- og gassvirksomhet og jobbe for et internasjonalt moratorium for petroleumsvirksomhet i arktiske havområder
- Sette i verk tiltak for å kutte utslipp fra dagens virksomhet, men uten bruk av kraft fra land
- Øke CO₂-avgiften for olje- og gassvirksomheten betydelig
- Kutte all subsidiering av fossil energiproduksjon

Ambisiøse mål om energieffektivisering

Energieffektivisering må være øverste prioritet i energipolitikken. Den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes. Gjennom omfattende satsing på energieffektivisering unngår vi unødvendige inngrep i naturen, og frigjort energi gjennom energieffektivisering vil som regel ha høyere verdi enn ny uregulerbar vann- og vindkraft. Energieffektivisering vil derfor bli det viktigste bidraget til utfasing av fossil energi på kort og mellomlang sikt.

Naturvernforbundet mener det må settes ambisiøse og konkrete mål for energisparing og -effektivisering. Byggsektorens energiforbruk kan for eksempel reduseres med 10 TWh i løpet av 10 år og halveres innen 2040. Det vil kunne frigjøre om lag 40 TWh. Samtidig er det store muligheter for besparelser innen industri, transport og energiproduksjon. Men dette krever mer målrettede tiltak enn dagens Enova-ordninger. Vi mener derfor at energimeldingen må gi grunnlag for gode insentivordninger for å fremme energisparing og energieffektivisering som et av de viktigste klimatiltakene. Konkrete mål per sektor med klare tidsfrister må være med i meldingen.

En annen form for energieffektivisering er å øke utnyttelsen av avfall og restprodukter i landbruket, industrien og husholdningene. Dette kan gi betydelige mengder bioenergi både i fast form og som biogass – og skape økt utnyttelse av varme som ellers ville gått til spille.

Energimeldingen må:

- Sette konkrete nasjonale mål for energieffektivisering og økt energiutnyttelse i alle sektorer, som brytes ned til årlige mål

- Innføre effektive støtteordninger som fremmer energisparing, energieffektivisering og raskere utfasing av fossil energi, og virkemidler som gjør det mer attraktivt å utnytte energien effektivt (som økt avgift på elektrisitet og CO₂-utslipp og justert nettleie slik at den i større grad blir avhengig av forbruket og hvite sertifikater)
- Sikre at all samfunnsplanlegging legger til rette for et lavere energiforbruk

Plan for utfasing av fossil energibruk

Norge bruker om lag 150 TWh fossil energi i året.¹ Det utgjør over halvparten av det norske energiforbruket. I dag er det ikke mangel på energi som er årsaken til at utfasingen av fossil energi går sakte, men mangel på tiltak og virkemidler i sektorene der energien brukes. Vi trenger en nasjonal plan som sikrer at fornybar energi erstatter fossil energi til transport, i industrien, ved varmeproduksjon og i byggsektoren.

Det er viktig å ha klare og langsiktige prinsipper for hvordan elektrisitet brukes på best måte, og til hvilke formål bioenergien bør prioriteres. Fast biobrensel egner seg godt til å produsere høytemperaturvarme i industrien og til spisslastvarme – og kan brukes i bioraffinerier som utnytter biomassen effektivt og gir et sett av produkter som kan erstatte virksomheter basert på fossile ressurser. Biogass er en høyverdig ressurs som må reserveres til bruk i tyngre kjøretøy.

Norske fornybare energiressurser bør også brukes til å redusere klimagassutslipp globalt, for eksempel gjennom økt produksjon av energiintensive varer og tjenester for eksport og i form av kraftutveksling gjennom eksisterende kabler.

Energimeldingen må:

- Presentere en nasjonal plan for omlegging av sektorene som sikrer utfasing av fossil energibruk som faser ut fossil energibruk til transport, i industrien, ved varmeproduksjon og i byggsektoren
- Innføre virkemidler som fremmer utfasing av fossil energi i alle sektorer. Hovedgrepet bør være å gjøre det dyrere å forurense ved å øke prisen på utslipp av klimagasser og støtte omstilling til fornybar energi

Fornybar energiproduksjon uten store naturkonsekvenser

Elsertifikatmarkedet har ført til det største presset på sårbar natur siden de store kraftutbyggingenes tid, og systemet for søknad og tildeling av konsesjonstillatelser ivaretar ikke hensynet til naturmangfold, folkehelse og landskap. Det mangler en helhetlig forvaltning, kunnskapsgrunnlaget er svært mangelfullt, og gjeldende energilovgivning møter ikke kravene i moderne miljølovgiving. Naturmangfoldloven og vanddirektivet tillegges liten vekt, og vurderinger av samlet belastning er svært mangelfulle. Vi viser her til Riksrevisjonens undersøkelse av konsesjonsbehandlingen (Dokument 3:5, 2013–2014), som viser at det mangler grunnleggende kunnskap om biologisk mangfold, og at de nasjonale retningslinjene må bearbeides slik at utredningskravene blir avklart og i samsvar med gjeldende regelverk. Det store antall konsesjonssøknader går i tillegg på bekostning av de frivillige organisasjonenes mulighet til reell medvirkning. Naturvernforbundet mener at elsertifikatordningen må erstattes av en ordning som stimulerer til lavere energiforbruk.

I diskusjonen om uttak av bioenergi fra norske skoger vil vi peke på at gammel skog fungerer som et stort karbonlager. Det vil ta lang tid før saktevoksende skog har bundet karbonet som tas ut, og det er en fare for at hogst kan resultere i karbontap fra skogsjorda. I tillegg er gammel skog svært viktig i arbeidet for å ta vare på naturmangfoldet.

¹ <http://ssb.no/147372/energibruk-i-norge-1998-2012-utenom-r%C3%A5stoffbruk-og-utenriks-sj%C3%B8fart-fordelt-p%C3%A5-fornybar-og-ikke-fornybar-energi-twh-og-prosent>

Utbygging av kraftlinjer medfører ofte store naturinngrep. Naturvernforbundet mener at virkemidler som gir en høyere utnyttelse av eksisterende linjenett, blant annet gjennom å påvirke lokalisering av nytt forbruk og ny produksjon, må bli tema i energimeldingen.

Tapet av naturmangfoldet skjer i et farlig raskt tempo, samtidig som klimaendringene truer med en global økologisk katastrofe. Virkemidlene i energipolitikken må utformes på en måte som tar hensyn til nasjonale og internasjonale miljømål, deriblant konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), som forplikter Norge til å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2020. Energimeldingen må håndtere utfordringer knyttet til både klimaendringer og tap av naturmangfold.

Energimeldingen må:

- Gjennomgå elsertifikatorordningen og dens konsekvenser for biologisk mangfold og økosystemtjenester, jamfør anbefalinger fra økosystemutvalget (NOU 2013: 10)
- Erstatte elsertifikatorordningen med ordninger som stimulerer til lavere energiforbruk
- Sikre at fornybar energiutbygging skjer på en måte som ivaretar hensynet til naturmangfold, friluftsliv og landskap. Utbygging må ikke føre til at forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer ikke nås, jamfør naturmangfoldloven § 4 og § 5. Samlet belastning må vurderes ved alle forslag om utbygging av fornybar energi, jamfør naturmangfoldloven § 10
- Stille konkrete krav til kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og friluftsliv ved utbygging av fornybar energi
- Stille krav om en nasjonal kartlegging av naturmangfold, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning
- Stille krav til helhetlige planer og konsekvensutredninger for enklere å kunne velge utbyggingsprosjektene med minst konsekvenser på naturmangfold og størst samfunnsnytte
- Ta initiativ til en plan for forsknings- og utviklingsbehov for umodne energiteknologier
- Ta initiativ til et nasjonalt program for solenergi på offentlige bygg og tak, og andre tiltak for nullenergi- og plussbus
- Redegjøre for virkemidler som reduserer behovet for utbygging av kraftnettet, som å opprettholde prisområdene og differensiert nettleie og øke bruken av anleggsbidrag

Arbeidet videre

Vi ønsker å sikre en konstruktiv dialog håper derfor at Olje- og energidepartementet åpner for møter underveis der vi kan utdype våre innspill og drøfte aktuelle problemstillinger nærmere.

Med vennlig hilsen

Lars Haltbrekken
leder